

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**



МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

**“БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК
(загальна частина)”**

(для бакалаврів)

Київ - 2016

Підготовлена доцентом кафедри обліку і аудиту Цімошинська О.В.

Затверджено на засіданні кафедри обліку і аудиту (протокол № 5 від «18» листопада 2016р.)

Схвалено Вченою радою Інституту міжнародної економіки і фінансів МАУП (протокол № 3 від «30» листопада 2016 р.)

Цімошинська О.В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Бухгалтерський облік» (для бакалаврів). – К.: ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2016, 14 с.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Бухгалтерський облік” (для бакалаврів) містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи студентів, список літератури.

© ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
(ПрАТ «ВНЗ «МАУП»), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма дисципліни «Бухгалтерський облік» - це нормативний документ державного стандарту освіти.

Вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» необхідно для підготовки фахівців вищої кваліфікації з бухгалтерського обліку і аудиту, банківської справи, менеджменту.

«Бухгалтерський облік» - одна із прикладних (функціональних) економічних дисциплін, що завершує процес підготовки фахівців з бухгалтерського обліку, аудиту, менеджменту та інших економічних спеціальностей.

Бухгалтерський облік забезпечує управління основними функціями підприємства (установи, організації). У практичній діяльності за допомогою обліку реалізується одна з найважливіших у ринкових економічних умовах функцій управління.

Мета вивчення дисципліни – опанувати теоретичними основами знань з бухгалтерського обліку діяльності підприємств різних форм власності і видів діяльності та набути практичних навичок документального оформлення господарських операцій, ведення облікових реєстрів складання фінансової звітності, грамотного читання облікової звітності для прийняття управлінських рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- оволодіння фаховою термінологією бухгалтерського обліку;
- засвоєння основних положень нормативно-правових актів, що регулюють національну систему бухгалтерського обліку;
- оволодіння теоретичними знаннями та методикою (процедурами) оформлення первинних документів облікових реєстрів, систематизації облікової інформації, складання і читання фінансової і управлінської звітності;
- набуття практичних навичок щодо оформлення бухгалтерських документів та звітів, організації і планування бухгалтерського обліку;
- застосування методів економічної теорії для підготовки альтернативних управлінських рішень.

Дисципліна «Бухгалтерський облік» посідає важливе місце у вивченні економічних дисциплін. У поєднанні з іншими економічними дисциплінами бухгалтерський облік сприяють кращому розумінню економічної сутності і проблематики управління бізнесом, управління підприємством в умовах кризи.

Міжпредметні зв'язки: навчальний курс «Бухгалтерський облік» тісно пов'язаний з іншими навчальними дисциплінами, а саме: «Фінансовий облік»,

«Податковий облік», «Управлінський облік», «Організація і методика аудиту», «Аудит», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Фінанси підприємств», «Економічний аналіз», «Державний фінансовий контроль», «Інформаційні системи в обліку і аудиті», «Інформатика і комп'ютерна техніка і технології» тощо.

Для кращого оволодіння даною дисципліною доцільно ознайомитися з основними нормативно-правовими актами, що регулюють як підприємницьку діяльність, так і організацію бухгалтерського обліку в нашій країні та за її межами.

Змістовні модулі навчальної програми дисципліни:

1. Теоретичні основи бухгалтерського обліку.
2. Методологічні основи бухгалтерського обліку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль I. Теоретичні основи бухгалтерського обліку	
1.	Тема 1. Бухгалтерський облік, його сутність і нормативно-правові основи організації.
2.	Тема 2. Предмет, об'єкти і метод бухгалтерського обліку.
3.	Тема 3. Форми бухгалтерського обліку
Змістовий модуль II. Методологічні основи бухгалтерського обліку	
4.	Тема 4. Бухгалтерський баланс.
5.	Тема 5. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис.
6.	Тема 6. Документація господарських операцій та інвентаризація.
7.	Тема 7. Облік господарських процесів.
8.	Тема 8. Основи бухгалтерської звітності.
Разом годин: 108	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни “БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК”

Змістовий модуль I. Теоретичні основи бухгалтерського обліку

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке господарська діяльність? Хто є суб'єктами господарської діяльності?
2. Що таке бухгалтерський облік? Які суб'єкти господарської діяльності повинні вести бухгалтерський облік?
3. Що таке господарська операція? Дайте визначення її ознак та показників.
4. З якою метою та які органи здійснюють регулювання бухгалтерського обліку в Україні?
5. Хто і з якою метою розробляє та затверджує Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку?
6. До чієї компетенції належать питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві?
7. Які права має підприємство щодо організації бухгалтерського обліку?
8. Які основні функції виконує головний бухгалтер підприємства?
9. Що таке облікова політика? Хто її встановлює?
10. Що таке документооборот? З якою метою та у якій формі здійснюється його організація?
11. На яких основних принципах ґрунтується бухгалтерський облік?
12. Які вимірники застосовують в бухгалтерському обліку і які особливості кожного з них?
13. Що таке предмет бухгалтерського обліку?
14. Як класифікують господарські засоби?
15. Як класифікують джерела утворення господарських засобів?
16. Що таке метод бухгалтерського обліку?
17. З яких основних елементів складається метод бухгалтерського обліку?

Теми рефератів:

1. . Процес створення відділу бухгалтерії на підприємстві, його функції та роль.
2. Права та обов'язки бухгалтера.
3. Професійні вимоги до сучасного бухгалтера.
4. Які форми організації ведення бухгалтерського обліку на підприємствах найчастіше застосовуються за кордоном?

5. Особливості класифікації майна підприємства за джерелами утворення у Німеччині.

6. Способи реєстрації фактів господарського життя у Стародавньому Єгипті.

7. Предмет бухгалтерського обліку, історія розвитку та різноманітність трактування.

8. Основні засади теорії динамічного балансу Євгена Шмаленбаха.

9. Факти господарського життя – основний об'єкт бухгалтерських спостережень.

10. І.Ф.Шер – засновник балансової теорії.

Питання для самоконтролю:

1. Історичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку.

2. Поняття господарського обліку, завдання обліку та вимоги до нього.

3. Вимірники, які застосовуються в обліку.

4. Види господарського обліку: оперативний, статистичний, бухгалтерський, податковий.

5. Поділ бухгалтерського обліку на фінансовий, управлінський.

6. Місце бухгалтерського обліку в сфері управління підприємствами різних форм власності.

7. Характеристика бухгалтерського обліку, його предмет.

8. Найважливіші об'єкти бухгалтерського обліку.

9. Господарські засоби та їх джерела, господарські процеси та їх результати.

10. Класифікація господарських засобів та джерел їх утворення.

11. Об'єкти бухгалтерського обліку: активи, капітал, зобов'язання, господарські процеси, витрати і доходи.

12. Поняття про метод бухгалтерського обліку.

13. Основні складові методу: документація та інвентаризація, оцінка і калькуляція, рахунки і подвійний запис, баланс і звітність.

14. Оцінка як засіб одержання вартісних показників та їх роль в бухгалтерському обліку.

15. Калькуляція як засіб розрахунків собівартості придбаних матеріальних цінностей, виготовленої продукції та виконання робіт.

16. Методи калькуляції.

17. Взаємозв'язок між калькуляцією та оцінкою.

Література [3; 44; 48; 72; 95; 98; 101 – 104; 113; 117; 118; 123]

Змістовий модуль II. Методологічні основи бухгалтерського обліку

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке бухгалтерський баланс?
2. Дайте характеристику активу балансу?
3. Дайте характеристику пасиву балансу?
4. Які є чотири типи змін у балансі, зумовлені господарськими операціями?
5. Що являють собою рахунки бухгалтерського обліку, яка їх будова?
6. У чому суть подвійного запису, яке його значення ?
7. Яка будова активних рахунків?
8. Яка будова пасивних рахунків?
9. На які групи поділяються бухгалтерські рахунки за економічним змістом?
10. На які групи поділяються бухгалтерські рахунки за призначенням і будовою?
11. Для чого застосовуються забалансові рахунки, чим вони відрізняються від балансових?
12. Як складають оборотні відомості та яке їх призначення?
13. За якими принципами побудований План рахунків бухгалтерського обліку?

Теми рефератів:

1. Класифікація рахунків: історичний аспект.
2. Рахунки як елемент методу бухгалтерського обліку, зв'язок з іншими елементами методу.
3. Позабалансові рахунки: їх призначення та характеристика.
4. Виникнення подвійного запису.
5. Класифікація бухгалтерських проводок в різних економічних джерелах.
6. Сторнувальні і зворотні проводки: виникнення і значення.
7. Взаємозв'язок між аналітичними і синтетичними рахунками бухгалтерського обліку.
8. Які пропозиції були внесені італійським вченим Ж.Саварі щодо поділу рахунків і реєстрів на синтетичні і аналітичні? Чи дотримуються постулати Ж.Саварі при веденні сучасного бухгалтерського обліку?
9. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку: минуле і сучасне.
10. Аналітичний облік на підприємствах України: порядок ведення та шляхи удосконалення.

11. Плани рахунків бухгалтерського обліку, їх призначення та зміст. Міжнародний досвід застосування планів рахунків та системи національних рахунків.

12. Ознайомитись з класифікацією рахунків, що використовується в зарубіжних країнах, знайти спільні та відмінні ознаки з класифікацією, прийнятою в Україні.

13. Історичний об'єкт документування господарських операцій.

14. Документування в умовах комп'ютеризації.

15. Особливості складського обліку запасів.

16. Способи розподілу і списання накладних витрат.

17. Калькулювання: поняття та призначення, види калькуляцій.

18. Основні тенденції визначення фінансових результатів: історичний аспект.

19. Непрямі податки в зарубіжних країнах (Великобританія, США).

20. Класифікація інвентаризацій в теорії бухгалтерського обліку.

21. Нормативне регулювання інвентаризації в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Побудова та призначення бухгалтерського балансу.

2. Актив, пасив, статті балансу та загальне поняття про господарські операції.

3. Види балансів.

4. Зміни в балансі, викликані господарськими операціями.

5. Рівність підсумків активу та пасиву балансу при зміні суми його статей під впливом подвійного відображення господарських операцій на рахунках.

6. Типи господарських операцій, їх вплив на бухгалтерський.

7. Поняття про рахунки бухгалтерського обліку та їх побудову: дебет та кредит, обороти та залишки (сальдо), їх математичні моделі.

8. Подвійне відображення операцій на рахунках та його обґрунтованість.

9. Контрольне значення подвійного запису. Кореспонденція рахунків (проста, складна).

10. Взаємозв'язок між рахунками та балансом.

11. Рахунки активні та пасивні, синтетичні та аналітичні, їх призначення, особливості та взаємозв'язок.

12. Поняття про субрахунки та їх призначення.

13. Узагальнення даних поточного бухгалтерського обліку.

14. Роль оборотних відомостей в обліку, їх види і контрольне значення.

15. Значення та принципи класифікації рахунків.
16. Класифікація рахунків по відношенню до балансу.
17. Балансові, небалансові та позабалансові рахунки.
18. Класифікація рахунків за економічним змістом.
19. Класифікація рахунків за призначенням і структурою.
20. План рахунків бухгалтерського обліку, його роль та призначення.
21. Характеристика класів рахунків.
22. Спрощений план рахунків бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва.
23. Поняття про документацію та бухгалтерські документи як основні носії економічної інформації, їх значення.
24. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Класифікація документів, їх перевірка та опрацювання.
25. виправлення помилок в документах.
26. Документообіг та його організація. Зберігання документів.
27. Інвентаризація та її роль в бухгалтерському обліку.
28. Види інвентаризації та порядок її проведення.
29. виявлення результатів та відображення їх в обліку.
30. Облікові реєстри та їхня класифікація.
31. Техніка облікової реєстрації.
32. Помилки в бухгалтерських записах авіатранспорт способи їх виправлення.
33. Форми бухгалтерського обліку.

Література [3; 11; 19; 20; 22; 23; 24; 26; 45; 49 - 51; 57; 58; 95; 97; 98; 104; 105; 117; 118; 123]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. - № 435.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000р. №419.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» від 22.01.1996р. № 116.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження методики оцінки вартості об'єктів приватизації і оренди» від 02.09.1992р. № 522.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про норми відшкодування витрат на відрядження у межах України та за кордон» від 23.04.1999р. № 63.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про обчислення середньої заробітної плати (доходи) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням» від 26.09.2001 №1266.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати» від 08.02.1955р. № 100.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів підприємства, установи, організації» від 06.05.2001р. № 439.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про здійснення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади внутрішнього фінансового контролю» від 22.05.2002р. № 685.
12. Указ Президента України «Про Концепцію амортизаційної політики» від 07.03.2001р. № 169/2001.
13. Указ Президента України «Про облік прав власності на іменні цінні папери і депозитарну діяльність» від 25.05.1994р. № 247/94.
14. НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Наказ Мінфіну від 07.02.2013р. № 78.
15. П(с)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» / Наказ Мінфіну від 31.03.1999р. № 137.
16. П(с)БО 7 «Основні засоби» / Наказ Мінфіну від 27.04.2000р. № 92.
17. П(с)БО 8 «Нематеріальні активи» / Наказ Мінфіну від 18.10.1999р. № 242.
18. П(с)БО 9 «Запаси» / Наказ Мінфіну від 20.10.1999р. № 246.
19. П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» / Наказ Мінфіну від 08.10.1999р. № 237.
20. П(с)БО 11 «Зобов'язання» / Наказ Мінфіну від 31.01.2000р. № 20.
21. П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції» / Наказ Мінфіну від 26.04.2000р. № 91.
22. П(с)БО 13 «Фінансові інструменти» / Наказ Мінфіну від 30.11.2001р. № 559.
23. П(с)БО 14 «Оренда» / Наказ Мінфіну від 28.07.2000р. № 181.
24. П(с)БО 15 «Дохід» / Наказ Мінфіну від 31.12.1999р. № 318.
25. П(с)БО 16 «Витрати» / Наказ Мінфіну від 31.03.1999р. № 318.
26. П(с)БО 17 «Податок на прибуток» / Наказ Мінфіну від 28.12.2000р. № 353.

- 27.П(с)БО 18 «Будівельні контракти» / Наказ Мінфіну від 28.04.2001р. № 205.
- 28.П(с)БО 19 Об'єднання підприємств «Звіт про фінансові результати» / Наказ Мінфіну від 07.07.1999р. № 163.
- 29.П(с)БО 20 «Консолідована фінансова звітність» / Наказ Мінфіну від 30.07.1999р. № 176.
- 30.П(с)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» / Наказ Мінфіну від 10.08.2000р. № 193.
- 31.П(с)БО 22 «Вплив інфляції» / Наказ Мінфіну від 28.02.2002р. № 147.
- 32.П(с)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» / Наказ Мінфіну від 18.06.2001р. № 303.
- 33.П(с)БО 24 «Прибуток на акцію» / Наказ Мінфіну від 16.07.2001р. № 344.
- 34.П(с)БО 26 «Виплати працівникам» / Наказ Мінфіну від 28.10.2003р. № 601.
- 35.П(с)БО 27 «Діяльність, що припиняється» / Наказ Мінфіну від 07.11.2003р. № 617.
- 36.Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування / Наказ Мінфіну від 30.11.1999р. №3291.
- 37.Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку / Наказ Мінфіну від 29.12.2000р. №356.
- 38.Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку / Наказ Мінфіну від 24.05.1995р. № 88.
- 39.Про затвердження Інструкції про порядок реєстрації виданих, повернутих і використання довіреностей на одержання цінностей / Наказ Мінфіну від 16.05.1996р. №99.
- 40.Про затвердження інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків та інших статей балансу / Наказ Головного управління Державного казначейства України Мінфіну України від 30.10.1998р. №90.
- 41.Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків/ Наказ Мінфіну від 11.08.1994р. № 69.
- 42.Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів / Наказ Мінфіну від 30.09.2003р. № 561.
- 43.Положення про порядок відчуження основних засобів, що є державною власністю / Наказ Фонду держмайна України від 29.03.2004р. № 604.
- 44.Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні/Постанова Правління НБУ від19.02.2001р. № 72.
- 45.Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах /Постанова Правління НБУ від 12.11.2003р. №492.

46. Про затвердження Інструкції з обліку коштів, розрахунків та інших активів бюджетних установ / Наказ Держказначейства України від 26.12.2003р. № 242.

Додаткова:

47. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник. – Житомир: ЖІТІ, 2001. - 672 с.

48. Блей Е.Джон, Ориол Амаг. Європейський бухгалтерський учет: Справоч.: Пер. с англ.. – М.: Филин, 1997.

49. Белова А.С. Хрестоматія бухгалтерського обліку. Харків, 2007. – 894 с.

50. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник / За ред.. Ф.Ф.Бутиця. – 6-те вид. доп. і перероб. – Житомир: Рута, 2005. – 756 с.

51. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії: Навч. практ. посіб / Н.І.Верхоглядова, В.П.Шило. – К.: Професіонал, 2004. – 180 с.

52. Гарасим П.М. План та кореспонденція рахунків, первинні документи і реєстри бухгалтерського обліку: Посібник / П.М.Гарасим, В.Д.Забчук, П.Я.Хомин. – Тернопіль, 2002. – 125с.

53. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні: Навч. посібник за ред. С.Ф.Голов. – Дніпропетровськ, 2004.

54. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: Практик. посіб. / С.Ф.Голов, В.М. Костюченко, - К.: Лібра, 2004. – 880 с.

55. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. / За ред. М.В. Кужельного. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2003. – 266 с.

56. Гусакова ОС. Податковий облік та звітність. К.: КНЕУ, 2006. – 359 с.

57. Даньків Й.Я. Стандартизація обліку і аудиту: Навч. посіб. / Й.Я.Даньків, М.Р. Лучко, М.Я.Остап'юк. – К.: Знання, 2004. – 310 с.

58. Энциклопедия бухгалтера и экономиста. Исчисляем валовые расходы. Харьков, Консульт., 2006. – 201 с.

59. Завгородній В.П. Бухгалтерський облік, контроль і аудит обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. – К.: Вид-во КНЕУ, 2000. - 200 с.

60. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навч. посіб. – К.: Знання – Прес, 2003. – 349 с.

61. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та їх застосування: Навч. посіб. / Г.Кім, В.В.Сопко, С.Г.Кім. – К.: ЦНЛ, 2004. – 440 с.

62. Косміна Р.М. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2003.

63. Коцупатрий М.М. та інші. Податковий облік та звітність. К.: КНЕУ, 2006. – 309 с.

- 64.Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / М.В.Кужельний, В.Г.Лінник. – К.: Вид-во КНЕУ, 2001. – 334 с.
- 65.Лишиленко М.Т. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник – К.:ЦУЛ,2003. – 624с.
- 66.Левочко М.Т. Бухгалтерський облік: Навч. посіб.для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і аудит» – Київ. - 2008. – 327 с.
- 67.Малышкин А.И. Налоговый учет: ситуации и решения. К.: Либра, 2000 – 222 с.
- 68.Малышкин А.И. Финансовая отчетность предприятия: международные и национальные стандарты. Сумы.: Слобожанщина, 2001. - 127 с.
- 69.Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2004. – 464 с.
- 70.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. – К.: А.С.К., 2000.
- 71.Ткаченко Н.М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку: Моногр. – К.: А.С.К., 2001. – 348 с.
- 72.Чебанова Н.В., Єфіменко Т.І. Фінансовий облік: К.: Академія, 2007.–701 с.
- 73.Голов С.Ф. Управлінський облік. — К.: Лібра, 2004. –704 с.
- 74.Ивашкевич Б.В. Бухгалтерский управленческий учет. М.: Юристъ, 2004. – 618 с.
- 75.Пушкар М.С. Управлінський облік. – Тернопіль: ”Поліграфіст” ЛТД, 1995. – 218 с.
- 76.Уолт К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: Пер. з англ. – К.: Все увито; Наукова думка, 2001. – 367с.
- 77.Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект/Пер. с англ. под ред. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 416 с.
- 78.Хруцкий В.Е., Гамаюнов В.В. Внутрифирменное бюджетирование. Настольная книга по постановке финансового планирования. – 2е изд., перераб. и доп. М.: Финансы и статистика, 2005. – 464 с.